

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI FANLAR AKADEMIYASI
MINTAQAVIY BO‘LIMI
XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI**

XORAZM MA‘MUN AKADEMIYASI AXBOROTNOMASI

Axborotnoma OAK Rayosatining 2016-yil 29-dekabrdagi 223/4-son qarori bilan biologiya, qishloq xo‘jaligi, tarix, iqtisodiyot, filologiya va arxitektura fanlari bo‘yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan

**2024-11/4
Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi
2006 yildan boshlab chop qilinadi**

Xiva-2024

Bosh muharrir:*Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.***Bosh muharrir o‘rinbosari:***Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.***Tahrir hayati:**

Abdullayev Ikram Iskandarovich, b.f.d., prof.
Abdullayeva Muborak Maxmusovna, b.f.d., prof.
Abduhalimov Bahrom Abduraximovich, t.f.d., prof.
Agzamova Gulchexra Azizovna, t.f.d., prof.
Aimbetov Nagmet Kalliyevich, i.f.d., akad.
Ametov Yakub Idrisovich, b.f.d., prof.
Babadjanov Xushnut, f.f.n., prof.
Bobojonova Sayyora Xushnudovna, b.f.n., dos.
Bekchanov Davron Jumanazarovich, k.f.d.
Buriyev Xasan Chutbayevich, b.f.d., prof.
Gandjayeva Lola Atanazarovna, b.f.d., k.i.x.
Davletov Sanjar Rajabovich, tar.f.d.
Durdiyeva Gavhar Salayevna, arx.f.d.
Ibragimov Baxtiyor To‘laganovich, k.f.d., akad.
Izzatullayev Zuvayd, b.f.d., prof.
Ismailov Is‘haqjon Otabayevich, f.f.n., dos.
Jumaniyozov Zoxid Otaboyevich, f.f.n., dos.
Jumanov Murat Arepbayevich, b.f.d., prof.
Kadirova Shaxnoza Abdusalilovna, k.f.d., prof.
Qalandarov Nazimxon Nazirovich, b.f.f.d., k.i.x.
Karabayev Ikramjan Turayevich, q/x.f.d., prof.
Karimov Ulug‘bek Temirbayevich, DSc
Kurbanbayev Ilhom Jumanazarovich, b.f.d., prof.
Kurbanova Saida Bekchanovna, f.f.n., dos.
Qutlijev Uchqun Otaboyevich, f-m.f.d.
Lamers Jon, q/x.f.d., prof.
Maykl S. Enjel, b.f.d., prof.
Maxmudov Raufjon Baxodirovich, f.f.d., k.i.x.
Mirzayev Sirojiddin Zayniyevich, f-m.f.d., prof.
Matniyozova Hilola Xudoyberganovna, b.f.d., prof.

Mirzayeva Gulnara Saidarifovna, b.f.d.
Pazilov Abduvayeit, b.f.d., prof.
Razzaqova Surayyo Razzoqovna, k.f.f.d., dos.
Ramatov Bakmat Zaripovich, q/x.f.n., dos.
Raximov Raxim Atajanovich, t.f.d., prof.
Raximov Matnazar Shomurotovich, b.f.d., prof.
Raximova Go‘zal Yuldashovna, f.f.f.d., dos.
Ro‘zmetov Baxtiyar, i.f.d., prof.
Ro‘zmetov Dilshod Ro‘zimboyevich, g.f.n., k.i.x.
Sadullayev Azimboy, f-m.f.d., akad.
Salayev San‘atbek Komilovich, i.f.d., prof.
Saparbayeva Gulandam Masharipovna, f.f.f.d.
Saparov Kalandar Abdullayevich, b.f.d., prof.
Safarov Alisher Karimdjaniyevich, b.f.d., dos.
Sirojov Oybek Ochilovich, s.f.d., prof.
Sobitov O‘lmasboy Tojxmedovich, b.f.f.d., k.i.x.
Sotipov Goyipnazar, q/x.f.d., prof.
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, b.f.d., akad.
Xollijev Askar Ergashevich, b.f.d., prof.
Xolmatov Baxtiyor Rustamovich, b.f.d.
Cho‘ponov Otanazar Otonovich, f.f.d., dos.
Shakarboyev Erkin Berdikulovich, b.f.d., prof.
Ermatova Jamila Ismailovna, f.f.n., dos.
Eshchanov Ruzumboy Abdullayevich, b.f.d., prof.
O‘razboyev G‘ayrat O‘razaliyevich, f-m.f.d.
O‘rozboyev Abdulla Durdiyevich, f.f.d.
Hajiyeva Maqsuda Sultonovna, fal.f.d.
Hasanov Shodlik Bekpo‘latovich, k.f.n., k.i.x.
Xudayberganova Durdona Sidiqovna, f.f.d.
Xudoyberganov Oybek Ikromovich, PhD, k.i.x.

Xorazm Ma‘mun akademiyasi axborotnomasi: ilmiy jurnal.-№11/4 (120), Xorazm Ma‘mun akademiyasi, 2024 y. – 445 b. – Bosma nashrning elektron varianti - <http://mamun.uz/uz/page/56>

ISSN 2091-573 X

Muassis: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi mintaqaviy bo‘limi – Xorazm Ma‘mun akademiyasi

Saitkhanova A. The art of food name translation: cultural and linguistic challenges in translating the gastronomy terms	237
Salomova G.A. Zamonaviy kompyuter diskurs tushunchalarini qisqartmalar ko'rinishida	240
Sattibaev I. Idiostilistika, yohud muallifning ijoddagi o'ziga xosligi	242
Saydalieva N.F. Muazzamxon ijodida fuzuliy ijodiga izdoshlik	246
Saydullayeva R.I. Nizomiddin Shomiyning "Zafarnoma" asaridagi antroponimlarning lingvopoetik xususiyatlari	248
Sharafutdinova N.X. Tangri – umumturkiy teonim	252
Sharipova N.X. Mehmondo'stlikni ifodalovchi paremiyalarning ingliz va o'zbek tilidagi pragmatik xususiyatlarini qiyosiy talqini	255
Shermamatova S.O'. Badiiy adabiyotda o'smir obrazi va psixologiyasi	257
Shirinulova Sh.M. Lotin tilida so'z yasash turlari	260
Shoyimova K. The importance of toponymic sources in the study of the history of the country	263
Shukurova A.X. Navruz marosimining kelib chiqish tarixi va bu marosimga xos etnografik leksemalar	265
Shukurova M.A. Madaniyatning til va nutqga ta'siri va o'ziga xos xususiyatlari	269
Suleymanova S.A. Janrning uslubiy-shakliy takomillashuvi	271
Sultonova N.N. Tahlil va talqin jarayonida asarning ma'naviy tuzilishi	274
Suyunova Z.M. "O'tkan kunlar" romanida vaqt birliklarining badiiy talqini	278
Tillayeva M. Ayrim tarixiy toponimlar tavsifi	282
To'ychiyeva L. "Uliss" va "Kapalaklar o'yini" romanlarida "yo'l" va "safar" xronotoplarining o'ziga xosligi	284
Tursunboyeva M. T., Ruzmatova D.R. Diaspora in literature: a reflection of identity and belonging	287
Tursunova F.D. Exploring encoding and decoding of facial expressions shaped by cultural norms and expectations	290
Tursunov M., Maxmidov Sh., Muhammadiyev B. O'zbekcha so'zlarni grammatik tahlil qilish algoritmlari	293
Turumova N.E. Badiiy asarning fazoviy tuzilishi tipologiyasi	296
To'xtanova M.O. Milliy xos so'zlar yoki realialar masalasi	299
Tuxtayeva M.Sh. Zamonaviy yondashuvlar asosida bo'lajak o'qituvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	303
Umarova M.S. Comparative evaluation of the term "tradition" in the global linguistic context using uzbek and russian language materials	306
Umidova M.F., Xolibekova O.K. Tijoriy hujjatlarning qiyosiy-lingvistik tahlili	307
Umurova Kh.H. The important methodological peculiarities of the ancient artistic culture and traditions of Central Asia	309
Umurzakova A.U. Yevropa, rus va o'zbek tilshunosligida "ziyosat turizmi"ni o'rganilganligi darajasi	312
Usmonova G.M. O'zbek rus va nemis tillarida tarjimaga oid so'zlarning qo'llanilishi	315
Usmonova Sh.Yo. Cognitive analysis of landscape terms in uzbekistan and english	318
Utayeva M.A., Xolibekova O.K. Pragmatilistika pragmalingvistikaning ichki sohasi sifatida	321
Uzoqova S.F. "Yangi O'zbekiston" islohotlarining ommaviy axborot vositalarida yoritilishining aqsh va o'zbekiston munosabatlariga ta'siri	323
Vaxidova F.S., Kamolova K. Ingliz va o'zbek tillarida aforizmlar va ularning talqini	326
Xayrullayeva N.N. Badiiy adabiyotda tabiat tushunchasining talqini	328
Xodjayeva D.Sh. Maqto'v rasmiy epideyktik nutqiy janr sifatida	331
Xolmatov D. A. Odil Yoqubov hikoyalarida an'anaviylik	334
Xolova M.B. Madaniy kodlarning lingvomadaniy asoslari	336
Xonto'rayeva Yu.K., Xolibekova O.K. Diplomatik terminlarning kontekstual va semantik tahlili	339
Xo'jayeva "Halollik" konseptini ifodalovchi okkozional sinonimlar va ularning semantikasi Қонун матнларидаги эвфемизациянинг ўрганилиш тарихи	341

me'yorlarini aks ettiruvchi noyob grammatik qoidalar, lug'at va sintaksis mavjud. Masalan, ba'zi madaniyatlar nutqda xushmuomalalik va rasmiyatchilikka katta e'tibor berishlari mumkin, boshqalari esa to'g'ridan-to'g'ri va qisqartirishni birinchi o'ringa qo'yishi mumkin. Ushbu madaniy imtiyozlar ushbu madaniyatlarda shaxslar foydalanadigan tilda aks etadi. Bundan tashqari, madaniy ta'sirlarini nolisoniyl muloqot, yuz ifodalari va imo-ishoralar kabi og'zaki bo'lmagan aloqa belgilaridan foydalanishda ham kuzatish mumkin. Turli madaniyatlar og'zaki bo'lmagan muloqot me'yorlariga ega va bu madaniyatlardagi shaxslar ushbu signallarni xususan talqin qilish va ularga javob berish uchun ijtimoiylashgan. Masalan, ba'zi madaniyatlarda suhbat paytida ko'z bilan aloqa qilish hurmat va e'tibor belgisi sifatida qaralsa, boshqalarda bu qarama-qarshilik yoki hurmatsizlik deb hisoblanishi mumkin. Madaniyat lingvistik naqshlar va og'zaki bo'lmagan muloqot belgilarini shakllantirishdan tashqari, so'zlar va iboralarning ma'nolari va ma'nolariga ham ta'sir qiladi. Ba'zi so'zlar turli sharoitlarda turli xil hissiy yoki madaniy ahamiyatga ega bo'lishi mumkin va turli xil madaniy kelib chiqishi bo'lgan shaxslar ularni boshqacha talqin qilishlari mumkin. Masalan, "oila" so'zi individualistik madaniyatlarga nisbatan kollektivistlik vakillari uchun turli xil uyushmalar va hissiyotlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Bundan tashqari, til va nutqqa madaniy ta'sirlar individual muloqotdan tashqari ijtimoiy va institutsional darajalarga ham ta'sir qiladi. Til siyosati, ta'lim tizimlari, ommaviy axborot vositalari vakolatxonalari va siyosiy nutqlarning barchasi madaniy qadriyatlar va mafkuralar asosida shakllanadi. Masalan, rasmiy tillarni tanlash, ommaviy axborot vositalariga gender rollarini tasvirlash va siyosiy ritorikada tildan foydalanishga madaniy me'yorlar va kuch dinamikasi ta'sir qiladi.

Til nutqqa madaniy ta'sirlar statik yoki monolit emasligini tan olish muhimdir. Madaniyatlar dinamik va doimiy ravishda rivojlanib boradi va natijada til va nutq ham vaqt o'tishi bilan rivojlanib boradi. Globallashuv, migratsiya, texnologik yutuqlar va boshqa omillar turli xil madaniy ta'sirlarning aralashishiga yordam beradi, bu esa yangi lingvistik naqshlar va aloqa amaliyotlarining paydo bo'lishiga olib keladi.

REFERENCES:

1. Nicholas Evans & Stephen Levinson (2009) 'The Myth of Language Universals: Language Diversity and Its Importance for Cognitive Science'. *Behavioral and Brain Sciences* 32, 429–492.
2. Kamusella, Tomasz (2016). "The History of the Normative Opposition of 'Language versus Dialect': From Its Graeco-Latin Origin to Central Europe's Ethnolinguistic Nation-States"
3. Askarovna, S. M., & Djurabayevna, D. N. (2019). Some principles of the formation and development of ethical terms in the English language in the XVI-XVIII centuries. *International Journal on Integrated Education*, 2(6), 31-39.
4. Shukurova, M. A. (2017). Coherence and cohesion as essential parts in effective writing. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*, (1 (1)), 143-145.
5. Шукурова, М. А. (2021). Анализ специальной лексики английского языка XVI века по аспектам терминологичности. *Международный журнал искусство слова*, 4(2).
6. Askarovna, S. M. (2021, March). Comparative investigation on the semantic meaning of some terms of ethics of the XVI-XVII centuries. In *E-Conference Globe* (pp. 285-287).
7. Shukurova, M. A. (2017). Useful strategies in teaching grammar in english language classes. *Міжнародний науковий журнал Інтернаука*, (1 (1)),

UO'K 81.373

JANRNING USLUBIY-SHAKLIY TAKOMILLASHUVI

Suleymanova S.A., mustaqil tadqiqotchi, Guliston davlat universiteti, Guliston

Annotatsiya. Ushbu maqola janrning shakliy va uslubiy takomillashuvi jarayonlarini o'rganishga bag'ishlangan. Janrning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar, jumladan, tarixiy, ijtimoiy, madaniy, estetik va texnologik omillar batafsil tahlil qilingan. Shuningdek, janrlarni o'rganishda qo'llaniladigan nazariy yondashuvlar, jumladan, strukturaviy, kognitiv va madaniy yondashuvlar muhokama qilingan. Ushbu tadqiqot orqali janrlarning rivojlanish jarayonlarini anglash hamda ularning kelajakdagi istiqbollari haqida tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: janr, takomillashuv, nazariy yondashuvlar, estetika, madaniy o'zgarishlar, texnologiya.

Аннотация. Настоящая статья посвящена изучению процессов формального и стилистического совершенствования жанров. Проведен подробный анализ факторов,

влияющих на развитие жанров, включая исторические, социальные, культурные, эстетические и технологические аспекты. Также обсуждаются теоретические подходы к изучению жанров, такие как структурный, когнитивный и культурологический подходы. Исследование направлено на понимание процессов развития жанров и представление рекомендаций по их дальнейшим перспективам.

Ключевые слова: жанр, совершенствование, теоретические подходы, эстетика, культурные изменения, технологии.

Abstract. This article focuses on the processes of formal and stylistic improvement of literary genres. It provides a detailed analysis of factors influencing genre development, including historical, social, cultural, aesthetic, and technological aspects. Additionally, theoretical approaches to studying genres, such as structural, cognitive, and cultural perspectives, are discussed. The research aims to understand the processes of genre evolution and offers recommendations for their future prospects.

Keywords: genre, improvement, theoretical approaches, aesthetics, cultural changes, technology.

Kirish. Adabiyot inson tafakkuri va ruhiyatining o'ziga xos ifodasi bo'lib, uning asosiy yo'nalishlaridan biri — adabiy janrlardir. Har bir janr muayyan tarixiy, ijtimoiy va estetik sharoitlarda shakllanib, o'ziga xos qonuniyatlarga asoslangan. Shu bilan birga, zamon talablari va yangi estetik qarashlar asosida janrlar doimo takomillashib, yangi qirralarga ega bo'ladi.

Janrning uslubiy va shakliy jihatdan rivojlanishi nafaqat ijodkorning shaxsiy ijodiy yondashuvi, balki jamiyatning madaniy va ma'naviy talablari bilan ham bog'liq. Bu jarayonda milliy qadriyatlar va umuminsoniy g'oyalar uyg'unlashadi, zamonaviy texnologiyalar va axborot muhiti esa yangi shakllar va usullarni yuzaga keltiradi.

Mazkur maqolada janrlarning uslubiy-shakliy takomillashuviga ta'sir etuvchi omillar, ularning estetik jihatlari va ijodkorlar tomonidan ishlab chiqilayotgan yangi yondashuvlar tahlil qilinadi. Bu jarayonni o'rganish orqali adabiy janrlarning rivojlanishi va uning kelajak istiqbollari haqida umumiy tasavvur hosil qilish maqsad qilib qo'yilgan.

Janrning takomillashuvida asosiy omillar. Janrning uslubiy va shakliy takomillashuvi ko'plab omillar ta'sirida amalga oshadi. Bu jarayon tarixiy, ijtimoiy, madaniy, estetik, va texnologik o'zgarishlar bilan uzviy bog'liq. Quyida janrlarning takomillashuvidagi asosiy omillar tahlil qilinadi:

1. Tarixiy va ijtimoiy sharoitlar

Janrlar shakllanishi va rivojlanishiga tarixiy voqealar va ijtimoiy munosabatlar muhim ta'sir ko'rsatadi. Jamiyatdagi katta o'zgarishlar, masalan, inqiloblar, urushlar, yoki globalizatsiya jarayonlari adabiy janrlarning shakllari va mazmuniga yangi yo'nalishlarni olib kiradi. Masalan, 20-asrdagi modernizm adabiyoti o'sha davrdagi ijtimoiy o'zgarishlar ta'sirida paydo bo'lib, an'anaviy janr qoidalarini buzdi va ularga yangi talqin kiritdi.

2. Estetik qadriyatlar va ijodiy yangiliklar

Har bir davrning estetik qarashlari va ijodkorlarning innovatsion yondashuvlari janrlarning rivojlanishiga katta ta'sir qiladi. Ijodkorlar an'anaviy shakl va mazmunni saqlagan holda uni boyitishga harakat qiladilar. Yangi uslublar, tajribalar va sinkretizm janrlarni yangi bosqichga olib chiqadi.

3. Til va adabiy uslub rivojlanishi

Adabiy tilning rivojlanishi janrlarning shaklan takomillashishida asosiy omillardan biridir. Tildagi ifodalarning boyishi va uslubiy ko'lamning kengayishi ijodkorlarga keng imkoniyatlar beradi. Masalan, zamonaviy adabiyotda dialektlar, jargonlar yoki yangi qo'shma shakllar qo'llanilishi kuzatiladi.

4. Milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi

Janrlarning rivojlanishida milliy an'analar va umuminsoniy qadriyatlarning o'zaro ta'siri muhim ahamiyatga ega. Milliy adabiyotlarda o'z madaniy qadriyatlarini saqlash bilan birga, boshqa madaniyatlarning ta'siri ham ularni boyitishga xizmat qiladi.

5. Texnologik rivojlanish va zamonaviy axborot muhiti

Texnologiyaning taraqqiy etishi adabiyotga yangi shakl va uslublarni olib kirmoqda. Elektron kitoblar, interaktiv adabiyot va audiovizual elementlar bilan boyitilgan asarlar adabiy janrlarning ko'rinishini yangilashga sabab bo'lmoqda. Zamonaviy texnologiyalar janrlarning yangi qirralarini ochib berishda katta imkoniyat yaratmoqda.

6. O'quvchilarning estetik ehtiyojlari va fikrlash usuli

Adabiyot o'quvchiga yo'naltirilgan ijtimoiy faoliyat bo'lgani sababli, o'quvchilarning ehtiyojlari va fikrlash tarzi janrlarning rivojlanishiga ta'sir qiladi. Zamonaviy davrda o'quvchi interaktivlik, qiziqarli syujetlar va har xil media elementlarni birlashtirgan asarlarga ko'proq qiziqmoqda.

7. Jahon madaniyati va adabiyoti ta'siri

Tarjima ishlari, jahon madaniyati bilan aloqalar va xalqaro adabiy oqimlar milliy janrlarning rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Masalan, realizm, romantizm yoki modernizm kabi yirik adabiy yo'nalishlar turli madaniyatlarga yangi estetik qarashlar olib kirdi.

Janrning takomillashuvida nazariy yondashuvlar

Janrlarning uslubiy va shakliy takomillashuvini chuqurroq tushunish uchun turli nazariy yondashuvlarni qo'llash zarur. Bu yondashuvlar adabiy jarayonlarning mazmun-mohiyatini tahlil qilish va yangi uslubiy yechimlarni anglab yetish imkonini beradi. Quyida janrlarni takomillashtirishdagi asosiy nazariy yondashuvlar tahlil qilinadi:

1. Interdisiplinar yondashuv

Janrning rivojlanishi turli fanlar o'rtasidagi hamkorlik natijasida yuzaga keladi. Masalan, adabiyotning falsafa, psixologiya, sotsiologiya va madaniyatshunoslik bilan bog'liqligi janrlarning mohiyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

- **Falsafiy tahlil** janrning umuminsoniy qadriyatlarga munosabatini yoritadi.

- **Psixologik yondashuv** o'quvchi va ijodkorning ichki tajribalarini tushunish imkonini beradi.

- **Sotsiologik tahlil** janrning jamiyatdagi o'rnini va ijtimoiy jarayonlarga ta'sirini o'rganishni ta'minlaydi.

2. Strukturalistik yondashuv

Strukturalizm adabiy janrlarning ichki qonuniyatlari va strukturasini o'rganishga qaratilgan. Bu yondashuvda har bir janrning tuzilishi, syujet sxemalari, personajlar tizimi va uslubiy elementlari o'rganiladi. Ushbu yondashuv:

- Janrlarning an'anaviy chegaralarini belgilashga yordam beradi.

- Ularning shakl va mazmun jihatidan rivojlanish qonuniyatlarini tushunishga imkon yaratadi.

3. Kognitiv yondashuv

Kognitiv yondashuv adabiyotni inson ongining murakkab jarayonlari bilan bog'lab o'rganishga qaratilgan. Bu nazariy yondashuv janrlarni o'quvchi tafakkuri va idroki bilan uyg'unlashtirish imkoniyatini beradi. Masalan, interaktiv adabiyot janrlari kognitiv nazariya asosida shakllantiriladi.

4. Kultural yondashuv

Kultural yondashuvda janrlar madaniyatning qimmatli elementlari sifatida o'rganiladi. Bu yondashuv:

- Janrning milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan bog'liqligini tahlil qiladi.

- Zamonaviy madaniyat va globalizatsiyaning janrlarga ta'sirini o'rganish imkonini beradi.

5. Germenevtik yondashuv

Germenevtika janrlarning mazmun-mohiyatini tushunishga, ularni talqin qilishga qaratilgan. Bu yondashuvda asosiy e'tibor:

- Asarning simvolik ma'nosini ochishga.

- Janrning o'quvchiga yetkazmoqchi bo'lgan ma'naviy va estetik qiymatlarini yoritishga qaratiladi.

6. Integrativ yondashuv

Integrativ yondashuv turli nazariy yondashuvlarni birlashtirib, janrlarni rivojlanish jarayonini bir butunlikda tahlil qilish imkonini beradi. Bu yondashuvda nazariy va amaliy tadqiqotlarning uyg'unligi ta'minlanadi.

7. Texnologik nazariyalar asosida yondashuv

Zamonaviy texnologiyalarning rivojlanishi natijasida adabiy janrlar shaklan va mazmunan yangilanmoqda. Elektron kitoblar, audiovizual elementlar va interaktiv texnologiyalar janrlarning shakllanishiga ta'sir qiladi.

- **Media nazariyalari** janrlarning raqamli muhitdagi imkoniyatlarini o'rganadi.

- **Interaktiv adabiyot nazariyasi** o'quvchi va asar o'rtasidagi yangi turdagi muloqotni tushuntiradi.

Xulosa. Janrning uslubiy va shakliy takomillashuvi adabiyotda doimiy ravishda davom etadigan jarayon bo'lib, ijtimoiy, madaniy, tarixiy va texnologik omillar ta'sirida shakllanadi. Ushbu jarayon har bir janrning o'ziga xosligini saqlab qolgan holda, uning yangi qirralarini ochishga xizmat qiladi.

Janrlarning takomillashuvi:

- Tarixiy voqealar va ijtimoiy jarayonlar bilan chambarchas bog'liq.

- Yangi estetik qarashlar va ijodkorlar tomonidan yaratilgan innovatsion yondashuvlar bilan boyiydi.

- Zamonaviy texnologiyalar ta'sirida shaklan yangilanib, o'quvchiga yangicha muloqot usullarini taklif etadi.

- Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirish orqali jahon madaniyatida o'z o'rnini topadi.

Janrlarni o'rganishda interdisiplinar, strukturalistik, kognitiv, kultural va germeneytik nazariy yondashuvlar ularning mohiyatini chuqurroq tushunishga imkon yaratdi. Bular ijodkorlarga janrlarning uslubiy va shakliy jihatlarini rivojlantirishda yo'l-yo'riq ko'rsatadi.

Taklif va istiqbollar

1. Janrlarning takomillashuvida milliy an'analar va innovatsion yondashuvlarni uyg'unlashtirish zarur.

2. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli muhitdagi imkoniyatlardan foydalanib, adabiy janrlarning yangi shakllarini yaratish istiqbollari mavjud.

3. Jahon adabiyoti bilan integratsiya jarayonlari orqali milliy adabiyotni xalqaro maydonda targ'ib qilish imkoniyatini kengaytirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, janrning takomillashuvi nafaqat adabiyotning rivojlanishiga, balki inson ma'naviy dunyosi va ijtimoiy taraqqiyotiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayon adabiyotni yanada boyitishga, uning jozibadorligini oshirishga hamda o'quvchilarga yanada ko'proq estetik lazzat va ma'naviy ta'sir ko'rsatishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Абдуллаева, Н. (2020). Жанрларнинг шаклланиши ва ривожланиш қонуниятлари. Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси.

2. Каримов, М. (2019). Адабий жанрлар назарияси: методологик ёндашувлар. Тошкент: Фан ва технологиялар.

3. Хомяков, И. В. (2018). Жанры в литературе: исторический и теоретический анализ. Москва: Высшая школа.

UO'K 808.5

TAHLIL VA TALQIN JARAYONIDA ASARNING MA'NAVIY TUZILISHI

N.N.Sultonova, PhD, dots., Qarshi davlat universiteti, Qarshi

Annotatsiya. Mazkur maqola modifikatsiyaning badiiylik mezonlari uning adabiyotimizdagi o'ziga xosligini adabiy asarlar orqali tahlil etadi. Modifikatsiyaning keng ko'lamli estetik hodisa ekanligi va u adabiy ta'sir va an'analarga estetik munosabatdan kelib chiqishi, davr va shu davr o'quvchisining ehtiyojiga qarab an'anaviy shakllarining o'zgarishiga uchrashini isbotlaydi. Modifikatsiya hodisasining yana bir sababi adabiy jarayondagi estetik mezonlarning o'zgarishi, ijodkorlarning adabiyotga boshqacha nuqtai nazar bilan qaray boshlashini bunda shakl o'zgarishiga uchragan har bir badiiy komponent yoki birbutun adabiy janrning o'zi muallif ijodiy individualligining estetik belgisi sifatida voqe bo'lishini tahlil etadi.